

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LIETA KLOPCOVS pret LATVIJU

(Iesniegums Nr.26902/13)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2020.gada 13.februāris

Šis spriedums ir galīgs, bet tajā var tikt izdarītas redakcionālas izmaiņas.

Lietā “Klopcovs pret Latviju”,

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā komiteja šādā sastāvā:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, priekšsēdētāja,

Síofra O’Leary,

Lado Chanturia, tiesneši,

un *Milan Blaško, nodaļas sekretāra vietnieks,*

pēc apspriešanās slēgtā sēdē 2020.gada 21.janvārī

pasludina šādu spriedumu, kas pieņemts šajā datumā:

TIESVEDĪBA

1. Lietas pamatā ir iesniegums (Nr.26902/13), kuru pret Latvijas Republiku Tiesā saskaņā ar Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (“Konvencija”) 34.pantu 2013.gada 11.aprīlī iesniedza Latvijas Republikas valstspiederīgais Boriss Klopcovs (“iesniedzējs”).

2. Latvijas valdību (“Valdība”) pārstāvēja tās pārstāve K. Līce.

3. 2013.gada 18.decembrī Valdībai apsvērumu sniegšanai nosūtīts iesniegums saistībā ar sūdzību par tiesvedības ilgumu, bet pārējā daļā saskaņā ar Tiesas reglamenta 54.punkta 3.apakšpunktu iesniegums atzīts par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

4. No Valdības tika saņemti rakstiski apsvērumi, un no iesniedzēja saņemta prasība par taisnīgu atlīdzību.

FAKTI**I. LIETAS APSTĀKĻI**

5. Iesniedzējs dzimis 1951.gadā un dzīvo Rīgā.

6. 2005.gadā iesniedzējs, gaidot lietas izskatīšanu, atradās apcietinājumā Rīgas Centrālcietumā. 2005.gada jūnijā, jūlijā un augustā Rīgas Centrālcietuma administrācija kontrolēja un apturēja iesniedzēja saraksti ar privātpersonām un iestādēm.

7. 2005.gada 14. un 25.septembrī iesniedzējs iesniedza sūdzību Ieslodzījuma vietu pārvaldei par Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcību, kontrolējot un apturot viņa saraksti, un par šīs rīcības iemesliem.

8. 2005.gada 11.oktobrī un 24.oktobrī Ieslodzījuma vietu pārvalde noraidīja iesniedzēja sūdzības. 2005.gada 4.oktobrī un 16.decembrī Tieslietu ministrija atzina, ka Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcība un Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegtās atbildes bija tiesiskas.

9. 2006.gada 22.septembrī iesniedzējs pret Tieslietu ministriju vērsās administratīvajā tiesā. Vēlāk tiesvedībai pievienojās Ieslodzījuma vietu pārvalde.

10. 2008.gada 21.oktobrī Administratīvā rajona tiesa konstatēja, ka Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcība bija prettiesiska. Tomēr tā noraidīja iesniedzēja lūgumu atlīdzināt viņam nodarīto nemantisko kaitējumu un zaudējumus 5 406 latu (LVL) (aptuveni 7 692 eiro (EUR)) apmērā.

11. 2009.gada 3.decembrī Administratīvā apgabaltiesa atcēla pirmās instances tiesas nolēmumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

12. 2010.gada 27.aprīlī pirmās instances tiesa atkārtoti konstatēja, ka Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcība bija pretiesiska un noraidīja iesniedzēja lūgumu par kaitējuma atlīdzināšanu. Iesniedzējs iesniedza apelācijas sūdzību daļā par kaitējuma atlīdzināšanu, taču tiesa nepieņēma viņa sūdzību, jo tā bija iesniegta pēc pārsūdzības termiņa beigām. Vienlaikus atbildētāju apelācijas sūdzības tika pieņemtas un uzsākta apelācijas tiesvedība.

13. 2012.gada 15.februārī Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcība bija pretiesiska, jo iesniedzējs nebija informēts par iemesliem, kuru dēļ viņa vēstuli nosūtīšana tika apturēta, un tāpēc, ka viena no vēstulēm tika apturēta pretiesiski. Pārējā daļā iesniedzēja sūdzība tika noraidīta.

14. 2012.gada 26.oktobrī savā galīgajā spriedumā Augstākās tiesas Senāts atstāja negrozītu Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un noraidīja Ieslodzījuma vietu pārvaldes un iesniedzēja, kurš nepiekrita apelācijas tiesas secinājumiem, kasācijas sūdzības.

15. Atbilstoši lietas materiāliem neviena no 10 tiesas sēdēm netika atlikta iesniedzēja nepamatotas neierašanās dēļ. Tomēr vēlāk konstatēts, ka pēc 2008.gada 22.februāra tiesas sēdes iesniedzējs nebija atgriezis 77 lappuses no lietas materiāliem. 2008.gada 23.maijā iesniedzējs Administratīvajai rajona tiesai paskaidroja, ka viņš pieņēma, ka dokumenti tika izsniegti viņam personīgai lietošanai, un nezināja, ka tie ir jāatgriež. 2008.gada septembrī Administratīvā rajona tiesa atguva minētos dokumentus no citiem lietas materiāliem. Izskatās, ka šī iemesla dēļ vismaz viena no tiesas sēdēm tika pārcelta. Iesniedzējs bija iesniedzis arī vairākas blakus sūdzības, apstrīdot dažādus pirmās instances un apelācijas instances pieņemtos procesuālos lēmumus.

JURIDISKAIS ASPEKTS

I. KONVENCIJAS 6.PANTA 1.PUNKTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

16. Iesniedzējs sūdzējās, ka tiesvedības ilgums neatbilda “saprātīga termiņa” prasībai, kas noteikta Konvencijas 6.panta 1.punktā, kas izteikts šādi:

“Ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu [...], uz [...] lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā [...] tiesā”.

17. Valdība apstrīdēja šo argumentu.

A. Pieņemamība

1. Neatbilstība materiāltiesiskajam tvērumam

18. Valdība apgalvoja, ka 6.pants tā civiltiesiskajā aspektā šajā lietā nav piemērojams, jo iesniedzēja prasībai nacionālajās tiesās nebija “mantiska” rakstura. Tā galvenokārt un pēc būtības skāra Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību un tādējādi neapšaubāmi ietilpa publisko tiesību jomā. Turklāt iesniedzēja prasības atlīdzināt nemantisko kaitējumu un zaudējumus bija pakārtotas pamatprasībai. Tā kā viņš laikus neiesniedza apelācijas sūdzību par 2010.gada 27.aprīļa spriedumu (skat. 12.punktu iepriekš), viņš vairs neuzturēja savu prasījumu par kaitējuma un zaudējumu atlīdzināšanu.

19. Iesniedzējs neatbildēja uz Valdības iebildumiem.

20. Attiecībā uz procesiem, kas uzsākti saistībā ar cietumiem, Tiesa ir atzinusi, ka daži ieslodzīto tiesību ierobežojumi ietilpst “civilo tiesību” tvērumā. Piemēram, Tiesa ir atzinusi, ka 6.pants ir piemērojams attiecībā uz jautājumiem, kas skar ieslodzītā ģimenes locekļu apmeklējumus, saraksti vai attiecības ar personām, kas nav ģimenes locekļi, un ierobežojumus tiesībām privāti tikties ar advokātu (skat. *De Tommaso pret Itāliju* [Lielā palāta], Nr.43395/09, 147-55.punkts, 2017.gada 23.februāris, un *Altay pret Turciju* (Nr.2), Nr.11236/09, 68.punkts, 2019.gada 9.aprīlis).

21. Šajā lietā Tiesa uzskata, ka iepriekš minēto judikatūru var attiecināt uz izskatāmās lietas apstākļiem. Iesniedzēja tiesības uz korespondences neaizskaramību nepārprotami ietilpa personisko tiesību jomā un bija “civiltiesiskās” pēc to rakstura (sal. *De Tommaso*, minēts iepriekš, 154.punkts). Tādējādi Tiesa noraida Valdības iebildumu un secina, ka 6.panta 1.punkts tā civiltiesiskajā aspektā ir attiecināms uz izskatāmo lietu.

2. Neatbilstība *ratione personae* un nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšana

22. Atsaucoties gan uz neatbilstību *ratione personae*, gan uz nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanu, Valdība apgalvoja, ka iesniedzējs, pamatojoties uz Satversmes 92.pantu, varēja iesniegt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesās lūdzot piešķirt kompensāciju par tiesību uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā iespējamu pārkāpumu. Lai pierādītu šīs tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti, Valdība iesniedza Rīgas apgabaltiesas 2013.gada 11.aprīļa spriedumu, kurā skatīja prasību par kriminālprocesa ilgumu (nacionālās tiesas lietas Nr.C27200511). Minētajā lietā prasītājam tika piešķirta kompensācija 500 LVL (aptuveni 711 EUR) apmērā, jo pēc sešiem kriminālprocesa gadiem pirmās instances tiesa nebija pieņēmusi spriedumu.

23. Iesniedzējs apstrīdēja Valdības iebildumus par nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanu.

24. Lietā *Veiss pret Latviju* (Nr.15152/12, 71.punkts, 2014.gada 28.janvāris) Tiesa noraidīja līdzīgu argumentu, jo Valdība nebija iesniegusi

tiesu prakses piemērus, kas pierādītu šī Satversmes 92.pantā ietvertā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti attiecībā uz konkrēto prasības veidu. Tiesa norāda, ka Valdības sniegtais tiesu prakses piemēru apelācijas instances tiesa pieņēma 2013.gada 11.aprīlī – gandrīz piecus mēnešus pēc galīgā sprieduma pieņemšanas šajā lietā. Tādējādi uz to nevar atsaukties, lai secinātu, ka šī konkrētā nacionālā tiesību aizsardzības līdzekļa esamība bija pietiekami skaidra ne tikai teorētiski, bet arī praksē, brīdī, kad tika pabeigta attiecīgā tiesvedība (sal. *mutatis mutandis Melnītis pret Latviju*, Nr.30779/05, 50.-53.punkts, 2012.gada 28.februāris).

25. Tādējādi Tiesa noraida Valdības iebildumu par nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanu, neveicot attiecīgā nacionālā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitātes turpmāku izvērtēšanu.

3. Secinājums

26. Tiesa atzīmē, ka šī sūdzība nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35.panta 3.punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tā arī norāda, ka sūdzība nav nepieņemama izskatīšanai citu iemeslu dēļ. Tādēļ tā ir jāatzīst par pieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

B. Sūdzības būtība

27. Valdība argumentēja, ka nacionālajās tiesās nebija bezdarbības periodu un iesniedzējs pats ar savām darbībām ievērojami pagarināja tiesvedības ilgumu. Proti, viņš iesniedza vairākas blakus sūdzības un pēc 2008.gada 22.februāra tiesas sēdes neatgriezta dažus dokumentus no lietas materiāliem notika (skat. 15.punktu iepriekš).

28. Izskatāmajā lietā Tiesa uzskata, ka vērā ņemamais periods sākās 2005.gada 14.septembrī, kad iesniedzējs apstrīdēja Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcību (skat. 7.punktu iepriekš). Iesniegums Ieslodzījuma vietu pārvaldei un Tieslietu ministrijai bija priekšnoteikums lietas ierosināšanai tiesā (skat. *mutatis mutandis König pret Vāciju*, 1978.gada 28.jūnijs, 98.punkts, A sērija, Nr.27, un *Vilho Eskelinen un citi pret Somiju* [Lielā palāta], Nr.63235/00, 65.-66.punkts, ECT, 2007-II). Tas noslēdzās 2012.gada 26.oktobrī, kad Augstākā tiesa pieņēma galīgo spriedumu (skat. 14.punktu iepriekš). Procesī Ieslodzījumu vietu pārvaldē, Tieslietu ministrijā un tiesvedībā trīs instancēs, ieskaitot Administratīvās rajona tiesas sprieduma nosūtīšanu atkārtotai izskatīšanai, ilga septiņus gadus, vienu mēnesi un 13 dienas.

29. Tiesa uzsver, ka tiesvedības ilguma samērīgums ir jāvērtē katras lietas apstākļu gaismā un ņemot vērā šādus kritērijus: lietas sarežģītība, iesniedzēja un kompetento iestāžu rīcība un strīdā skartās iesniedzēja intereses (citstarp skat. *Frydlender pret Franciju* [Lielā palāta], Nr.30979/96, 43.punkts, ECT, 2000-VII).

30. Tiesa ievēro, ka iesniedzēja lieta nebija īpaši sarežģīta. Lai gan tā nepiederēja lietu kategorijai, kas pēc savas būtības prasītu īpašu lietas izskatīšanas ātrumu (skat. *Sürmeli pret Vāciju* [Lielā palāta], Nr.75529/01,

133.punkts, ECT, 2006-VII), strīdā skartās iesniedzēja intereses tomēr prasīja saprātīgi ātru lēmumu, ņemot vērā, ka viņš atradās apcietinājumā.

31. Attiecībā uz iesniedzēja rīcību Tiesa uzskata, ka pēc obligātā administratīvā procesa iestādē viņa ziņā bija savlaicīgi vērsties nacionālajās tiesās. Tādējādi laika posmu no 2005.gada 16.decembra līdz 2006.gada 22.septembrim nevar attiecināt uz valsti. Attiecībā uz kavējumiem, kas radās tādēļ, ka iesniedzējs pēc 2008.gada 22.februāra tiesas sēdes it kā neatgriezās dažus dokumentus no lietas materiāliem (skat. 15.punktu iepriekš) atzīmējams, ka Tiesai iesniegtie dokumenti neļauj izdarīt secinājumu, ka šie kavējumi radās tikai iesniedzēja rīcības dēļ. Noprotams, ka šī situācija radās pārraudzības starp iesniedzēju un Administratīvo rajona tiesu dēļ, un Administratīvajai rajona tiesai vēlāk bija šķēršļi, mēģinot atgūt šos dokumentus. Visbeidzot, lai arī dažas no iesniedzēja blakus sūdzībām varēja nedaudz pagarināt tiesvedību, iesniedzēju nevar vainot par to, ka viņš izmantoja savus nacionālajos tiesību aktos noteiktos tiesību aizsardzības līdzekļus (skat. *Gürkan pret Turciju*, Nr.1154/04, 28.punkts, 2011.gada 29.marts).

32. Tiesa bieži ir konstatējusi Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumus lietās, kurās skatīti šai lietai līdzīgi jautājumi (skat. iepriekš minēto lietu *Frydlender*). Izvērtējot visus tai iesniegtos materiālus, Tiesa uzskata, ka Valdība nav sniegusi nevienu faktu vai argumentu, kas pārliecinātu Tiesu šajā lietā izdarīt atšķirīgu secinājumu. Iesniedzēja nerīkošanās pietiekami ātri un jebkura uz viņu attiecināmā kavēšanās, kas radusies iepriekš minētā pārraudzības saistībā ar dokumentiem no lietas materiāliem dēļ, nevar attaisnot kopējo tiesvedības, kuras pamatā bija samērā vienkāršs jautājums, ilgumu, kas galvenokārt bija saistīts ar valsts iestāžu pieļauto kavēšanos lietas izskatīšanā. Ņemot vērā tās judikatūru šajā jautājumā, Tiesa uzskata, ka tiesvedība izskatāmajā lietā bija pārmērīgi ieilgusi un neatbilda prasībai par lietas izskatīšanu “saprātīgā termiņā”.

33. Tādējādi pieļauts 6.panta 1.punkta pārkāpums.

II. KONVENCIJAS 41.PANTA PIEMĒROŠANA

34. Konvencijas 41.pantā noteikts, ka:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu atlīdzību”.

A. Kaitējums

35. Iesniedzējs lūdza piešķirt taisnīgu atlīdzību, taču jautājumu par kompensācijas apjomu atstāja Tiesas ziņā.

36. Valdība apstrīdēja to, ka iesniedzējam ir nodarīts kaitējums.

37. Tiesa uzskata, ka iesniedzējam ir nodarīts nemantisks kaitējums. Ņemot vērā īpašos lietas apstākļus un uz iesniedzēja attiecināmo kavēšanos

un ievērojot taisnīguma principu, Tiesa piešķir viņam kaitējuma kompensāciju 1 000 EUR apmērā.

B. Izmaksas un izdevumi

38. Tāpat Iesniedzējs lūdza 900 EUR, lai segtu izmaksas un izdevumus, kas viņam radušies tiesvedībā nacionālajās tiesās, un 769,39 EUR par izmaksām un izdevumiem, kas radušies procesā Tiesā. Iesniedzējs nav pievienojis nekādus dokumentus, kas pamatotu šīs izmaksas un izdevumus.

39. Valdība apstrīdēja šos prasījumus.

40. Ņemot vērā Tiesas judikatūru un apsvērumu, ka Tiesas rīcībā nav nepieciešamo dokumentu, Tiesa noraida prasījumu par izmaksām un izdevumiem.

C. Nokavējuma procenti

41. Tiesa nolēmja, ka nokavējuma procentu likme ir vienāda ar Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi, kurai pieskaitīti trīs procentpunkti.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA VIENBALSĪGI

1. *Atzīst* sūdzību par tiesvedības ilgumu par pieņemamu izskatīšanai;
2. *Nolēmja*, ka ir noticis Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums;
3. *Nolēmja*
 - (a) ka valstij-atbildētājai trīs mēnešu laikā jāizmaksā iesniedzējam 1 000 EUR (viens tūkstotis eiro) kā atlīdzinājums par nemantisko kaitējumu, pieskaitot jebkurus ieturamos nodokļus;
 - (b) ka, sākot no augšminēto trīs mēnešu perioda beigām līdz samaksas veikšanai, par šo naudas summu ir jāmaksā procenti pēc likmes, kas ir vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi nokavējuma periodā, pieskaitot tai trīs procentpunktus.
4. *Noraida* iesniedzēja prasību par taisnīgu atlīdzību pārējā daļā.

Sagatavots angļu valodā un atbilstoši Tiesas reglamenta 77.punkta 2. un 3.apakšpunktam rakstveidā paziņots 2020.gada 13.februārī.

Milan Blaško
Sekretāra vietnieks

Gabriele Kucsko-Stadlmayer
Priekšsēdētāja